

**FORMING OF INTEREST TO PHYSICS BY THE METHODS OF AFTERLESSENS WORK
IN THE PROCESS OF PREPARATION OF STUDENTS OF BASIC SCHOOL**

In the article is the problem of forming of interest of students for physics as one of the aspects of preparation to the choice of students of basic school. The mean of decision of problem is the properly offer organized afterlessens work from physics.

Key words: interest, afterlessens work, preparation of students.

УДК 378.147:[373.2:811.111]

Шевченко І.В.

**ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ
НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ**

Стаття присвячена особливостям навчання дітей англійської мови на початковому етапі, а саме: навчанням дітей віком від 4-х до 6-ти років. Майбутні вчителі англійської мови знайомляться з віковими особливостями дітей від 4-х до 6-ти років, метою, завданнями, принципами їх навчання.

Ключові слова: навчання англійської мови, діти віком від 4-х до 6-ти років, майбутні вчителі англійської мови.

Питання раннього навчання дітей англійської мови у методичній і педагогічній літературі залишається актуальним і на сучасному етапі.

Доцільності навчання іноземної мови дітей у ранньому віці присвячені дослідження багатьох зарубіжних і вітчизняних учених (Н.Агуова, С.Будак, В.Гінзберг, С.Гоздецька, С.Збандуто, Л.Надудварі, В.Плахотнік, Т.Полонська та ін.). На думку науковців, навчання іноземної мови у дошкільному віці сприяє не тільки практичному оволодінню мовою, а й загальному їх інтелектуальному розвитку, розвитку рідної мови, мислення, пам'яті, уваги. Водночас, у вітчизняній педагогіці висловлюються різні точки зору щодо визначення оптимального віку для початку навчання дітей іноземної мови.

Науковці Я.Коменський, Л.Надудварі, Т.Полонська, З.Футерман, Т.Шкваріна вважають, що навчати дітей іноземної мови необхідно починати з 4-го року життя.

Учена А.Богуш висловлює думку, що вік від 3 до 5 років є найбільш сенситивним періодом мовленнєвого розвитку дитини, оскільки в цей період у неї надзвичайно розвинене мовне чуття, чутливість до рідної мови [1: 2]. Тому, саме у цей період краще починати навчання дітей другої (іноземної мови).

Фізіологи В.Пенфільд і Л.Робертс висловлюють думку, що у дошкільному віці діти легко оволодівають мовою природним шляхом як засобом пізнання довкілля і це, у свою чергу, створює приємні умови для початку навчання іноземної мови [6].

Отже, дослідження педагогів і фізіологів підтверджують, що саме вік дітей від 4-х до 6-ти років є найбільш сприятливим для навчання дітей іноземної мови.

Відомо, що підготовка фахівців для навчання дітей іноземної (англійської) мови віком від 4-х до 6-ти років здійснюється у педагогічних училищах та на факультетах дошкільного виховання у ВНЗ України. Майбутні вихователі одержують спеціальності “Дошкільне виховання”, “Вихователь з правом навчання іноземної мови” та “Дошкільне виховання”, “Друга спеціальність: мова та література англійська”.

Аналіз навчальних планів, за якими здійснюється підготовка фахівців свідчить, що в педагогічних училищах професійно орієнтовані дисципліни розпочинаються тільки з другого курсу, загальним обсягом – 322 години. При цьому англійська мова викладається тільки впродовж останніх курсів по 2 години на тиждень (200 годин). Методика навчання англійської мови дітей у дошкільному закладі викладається на третьому курсі (68 годин).

Як свідчать кількісні дані, у навчальних планах, за якими навчаються факультети дошкільного виховання, порівняно з педагогічними училищами, кількість годин на вивчення англійської мови значно збільшена. Всього передбачено 1300 годин, із яких 432 години – на самостійне опрацювання.

Таким чином, аналіз навчальних планів та досвід свідчать, що підготувати фахівця з досконалим володінням англійською мовою неможливо з таким обсягом годин.

На нашу думку, підготовку фахівців з англійської мови, які б могли працювати з і дітьми віком від 4-х до 6-ти років можливо здійснювати на факультетах іноземної філології ВНЗ України.

Кількість годин, яка передбачається на вивчення англійської мови з першого по п'ятий курс, спеціальні предмети, такі як “Практична фонетика”, “Практична граматики”, “Методика навчання іноземної мови” сприяють набуттю належного рівня знань з англійської мови. Більш того, студенти проходять педагогічну практику на четвертому та на п'ятому курсах у загальноосвітніх школах і, таким чином, набувають досвід роботи з дітьми.

Звичайно, може виникнути питання у зв'язку з тим, що на факультетах іноземної філології не викладаються дисципліни, які б знайомили студентів з віковими особливостями дітей від 4-х до 6 років та особливостями їх навчання англійської мови. Тому, на нашу думку, доцільно на п'ятому курсі додатково ввести спецкурс, який би ознайомив майбутніх учителів англійської мови з методикою навчання дітей англійської мови на початковому етапі [3].

У зв'язку з цим, метою статті є ознайомити студентів факультетів іноземної філології з віковими особливостями дітей від 4-х до 6-ти років, з метою, завданнями та принципами навчання дітей англійської мови на початковому етапі. Запропонований у статті матеріал використовується під час викладання спецкурсу “Методика навчання англійської мови на початковому етапі” для студентів 5-го курсу факультету іноземної філології Миколаївського державного університету ім. В.О.Сухомлинського.

У навчанні дітей англійської мови віком від 4-х до 6-ти років надзвичайне значення мають особливості їх уваги та пам'яті.

У психолого-педагогічній літературі увага пояснюється як форма психічної діяльності людини, яка характеризується спрямованістю і зосередженістю особи на певному об'єкті [4: 337].

Увага дітей віком від 4-х до 6-ти років є відображенням їх зацікавленості предметами та навколишнім середовищем. Дитину цікавить усе яскраве, нове. Тому і увага зосереджена до тих пір, поки не з'явиться щось нове, більш цікаве. Такий вид уваги, що викликається новизною та підтримується незалежно від свідомої діяльності людини, має назву мимовільної уваги.

Мимовільна увага у дитини розвивається протягом усього дошкільного періоду, але у віці 5-6 років зосередженість уваги зростає. Мимовільна увага проявляється і формується у різноманітних видах мовленнєвої діяльності. Її стійкість залежить не тільки від характеру завдань, які ставляться перед дитиною, але й від правильної організації дорослими будь-якої пізнавальної діяльності. Для розвитку і підтримки стійкості уваги необхідно її постійно переключати, тобто змінювати види діяльності [5].

Отже, під час навчання дітей віком від 4-х до 6-ти років англійської мови слід в основному спиратися на необхідність розвитку їх мимовільної уваги, яка повинна стимулюватись цікавим змістом навчального матеріалу.

Звернемось до питання розвитку пам'яті дітей віком від 4-х до 6-ти років.

У психолого-педагогічній літературі пам'ять пояснюється як складний психічний процес запам'ятовування, збереження та наступного відтворення людиною свого минулого досвіду у теперішньому [4: 247]. Розрізняють такі види пам'яті: моторну, образну, словесно-логічну і афективну. Моторна (рухова) пам'ять з'являється у дітей раніше, ніж інші види. Основний зміст цієї пам'яті складають різноманітні звички та навички, які формуються

протягом усього дитинства. Особливе значення має і розвиток образної пам'яті, оскільки образи – зорові і слухові – складають основний зміст дитячої пам'яті [5].

Найвищим типом пам'яті є словесно-логічна або вербальна. Саме вона забезпечує мисливу та мовленнєву діяльність людини, якою людина постійно користується. Саме вік від 4-х до 6-ти років є кульмінаційним віком розвитку вербальної пам'яті (пам'яті-повторення).

Оскільки у дітей віком від 4-х до 6-ти років переважає образна пам'ять, тому навчання іноземної мови повинно базуватись на широкому використанні наочного матеріалу [9].

Як увага, так і пам'ять дитини віком від 4-х до 6-ти років, в основному носить мимовільний характер. Діти не стільки запам'ятовують, скільки їм запам'ятовується. Це означає, що дитина не завжди ставить перед собою мету запам'ятати щось свідомо. Вона запам'ятовує те, що їй цікаво, що привертає увагу. Тому запам'ятовування матеріалу залежить від активності і змістовності її діяльності. Чим активніша діяльність дитини, тим продуктивніше виявляється її мимовільне запам'ятовування.

Процеси мимовільного запам'ятовування та відтворення з'являються у дітей п'ятого року життя. Спочатку вони проявляються у простому повторенні матеріалу, пізніше діти користуються елементарними прийомами його систематизації та аналізу [9].

Досвід свідчить, що діти краще запам'ятовують матеріал, який вони проговорили у голос.

Отже, під час навчання дітей віком від 4-х до 6-ти років англійської мови необхідно враховувати особливості розвитку їх мимовільної пам'яті та будувати заняття так, щоб запам'ятовування мовленнєвого матеріалу було не головною метою, а побічним продуктом цілеспрямованої діяльності дитини.

Вікові особливості дітей від 4-х до 6-ти років обумовлюють мету, завдання і принципи їх навчання англійської мови.

Основною метою навчання дітей віком від 4-х до 6-ти років є прищеплення елементарних знань з фонетики, граматики, лексики англійської мови та сприяння їх загальному розумовому розвитку: розвитку рідної мови, мислення, пам'яті, уваги. Крім того, заняття з англійської мови повинні сприяти морально-естетичному вихованню дітей [3].

Згідно мети навчання, перед майбутніми вчителями англійської мови постають такі завдання:

1. Навчити спілкуватись дітей віком від 4-х до 6-ти років на основі засвоєння елементарних знань з фонетики, граматики, лексики.
2. Виховувати поважне ставлення до англійської мови, а також до рідної мови.
3. Ознайомити з елементами духовної та матеріальної культури мови Великобританії та США.

Вікові особливості дітей з 4-х до 6-ти років вимагають дотримання певних принципів їх навчання англійської мови, про які необхідно поговорити детальніше [7].

Принцип виховного навчання. У дидактиці підкреслюється ведуча роль принципу виховного навчання. Англійська мова впливає на формування точки зору дітей, сприяє їх трудовому та естетичному вихованню, а також розвитку загальних навчальних умінь. Тому, під час навчання англійської мови на початковому етапі слід використовувати усі можливості для виховання любові до Батьківщини, природи, поваги до людей, почуття справедливості. З перших занять необхідно навчати спілкуванню – нормам поведінки людей, умінню слухати співрозмовника, прищеплювати їм культуру мовленнєвої поведінки.

Принцип свідомості. Дидактичний принцип свідомості під час навчання англійської мови висловлюється у свідомому побудуванні нових мовленнєвих зразків на основі раніше вивчених, що забезпечують міцні навички у розмовному мовленні. Елемент свідомості також потрібний під час постанови промови звуків, яких не існує у рідній мові та поясненні граматичних явищ. Тому, на початковому етапі навчання англійської мови принцип свідомості повинен реалізовуватись у цілеспрямованому сприйманні та осмисленні навчального матеріалу. Таке осмислення краще забезпечувати за допомогою утворення

необхідних реальних ситуацій під час виконання різноманітних вправ, за допомогою наочності та перекладу на рідну мову.

Принцип активності. Під час навчання англійської мови розрізняють інтелектуальну, емоційну та мовленнєву діяльність, які разом можуть забезпечити приємні умови для оволодіння предметом. Тому, майбутній учитель англійської мови повинен проводити заняття так, щоб діти отримували задоволення та радість від дій, які вони виконують, любили мову, не боялися припускати помилок та бути покараними. Слід знати, що позитивні емоції стимулюють дитину, а негативні – уповільнюють активність. Оскільки бажання у цьому віці дітей брати участь у будь-яких видах діяльності велика, тому необхідно використовувати різні режими роботи: робота хором, усією групою, маленькими групами, у парах, індивідуально [8].

Принцип наочності. Під час навчання цей принцип реалізується за допомогою наочних посібників. Вони бувають слуховими та зоровими. Цінність їх полягає у тому, що вони викликають зацікавленість, знижують втомленість, тренують творчу уяву, полегшують процес навчання. Зорове сприймання матеріалу, слухання та спостереження за людиною, яка розмовляє англійською мовою, сприяє набуттю необхідних навичок та вмій в усному мовленні. Завдяки наочності складаються кращі умови для розуміння матеріалу та його активного використання. Але слід зауважити, що кольорові малюнки розсіюють увагу дітей, а чорно-білі допомагають виокремити основну дію і концентрувати увагу на її розвитку.

Принцип доступності та посиленості. Цей принцип передбачає під час добору змісту і методів навчання урахування вікових особливостей дітей та їх реальні можливості. Вони передбачають поступове зростання труднощів під час навчання англійської мови, але вони не повинні перевищувати можливості дітей [7].

Принцип міцності. Сутність запропонованого принципу полягає у свідомому засвоєнні знань та систематичному їх закріпленні та повторенні. Тому, навчальний матеріал має бути презентований таким чином, що під час ознайомлення з ним у дітей виникали живі образи, виникали відповідні асоціації, які б торкалися їх почуттів, або мислення. Засвоєний матеріал повинен бути багаторазово повторений у різноманітних вправах, які включають зорові, слухові, мовленнєві, рухові та моторні аналізатори.

Принцип індивідуального підходу. Запропонований принцип передбачає вивчення та урахування індивідуальних особливостей дітей з метою утворення оптимальних умов для їх успішного навчання. Під час навчання англійської мови індивідуалізація заснована на знаннях майбутнім учителем англійської мови особливостей кожної дитини: її темпераменту, здібностей, інтересів; особливості мислення, уяви, пам'яті, мовлення; активності, темпів роботи, швидкості сприймання та засвоєння матеріалу. Слід враховувати емоційну збудженість дітей віком від 4-х до 6-ти років та швидкість їх стомлення, що вимагає певного дозування навчального матеріалу, та дотримання норм часу навчання.

Принцип спірання на рідну мову. Сутність запропонованого принципу полягає в тому, що рідна мова повинна використовуватись у будь-яких випадках з метою повного розуміння дітьми майбутнього вчителя англійської мови. За допомогою принципу спірання на рідну мову здійснюється добір навчального матеріалу та організація навчального процесу, прослідкується процес формування граматичних та лексичних навичок, навичок промовляння англійських звуків. Також, цей принцип має місце у встановленні схожостей та відмінностей у рідній та англійській мовах; він слугує засобом контролю розуміння вчителя і товаришів. А саме головне, запобігає виникненню відчуття не комфортності та страху у дітей перед незнайомою англійською мовою [7; 9].

Отже, підготовку фахівця для навчання англійської мови і дітей віком від 4-х до 6-ти років можливо здійснювати на факультетах іноземної філології у ВНЗ України. З цією метою необхідно на п'ятому курсі додатково ввести спецкурс для того, щоб ознайомити майбутніх учителів англійської мови з особливостями навчання англійської мови дітей на початковому

етапі. Слід зосередити увагу на вікових особливостях дітей від 4-х до 6-ти років, які, у свою чергу, обумовлюють мету, завдання та принципи їх навчання англійської мови.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Богуш А.М. Методика навчання української мови в дошкільних закладах. – К.: Вища школа, 1993. – 327с.
2. Богуш А.М. Методика обучения русскому языку в дошкольных учреждениях. – К.:Вища шк., 1990. – 220с.
3. Будак С.В. Формування готовності студентів до іншомовної діяльності з дошкільниками. Монографія зі спецпрактикумом у двох книгах – К.: Видавничий Дім “Слово”, 2008. – 288с.
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376с.
5. Мухина В.С. Детская психология. – М.: Просвещение, 1985. – 272с.
6. Пенфильд В., Робертс Л. Речь и мозговые механизмы. – Л.: Медицина, 1964. – 264с.
7. Полонская Т.К. Обучение иностранному языку детей шестилетнего возраста в условиях детского сада (на материалах английского языка). Дис. ... канд.пед. наук. – К., 1993. – 189с.
8. Скалкін В.Л. Вправи з розвитку усного комунікативного мовлення. – К.: Рад.шк., 1978. – 128с.
9. Футерман З.Я. Иностранный язык в детском саду. – К., 1984. – 143с.

Шевченко И.В.

ОСОБЕННОСТИ ОБУЧЕНИЯ ДЕТЕЙ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ НА НАЧАЛЬНОМ ЭТАПЕ

Статья посвящена особенностям обучения детей английскому языку на начальном этапе, а именно: обучению детей возрастом от 4-х до 6-ти лет. Будущие учителя английского языка знакомятся с возрастными особенностями детей возрастом от 4-х до 6-ти лет, целью, заданиями и принципами их обучения.

Ключевые слова: обучение английскому языку, дети возрастом от 4-х до 6-ти лет, будущие учителя английского языка.

Shevchenko I.V.

THE PECULIARITIES OF TEACHING CHILDREN THE ENGLISH LANGUAGE AT PRIMARY STAGE

The article is devoted to the problem of teaching English the children at the age from 4 to 6. The future teachers of English learn the age features of children at the age from 4 to 6, the purpose, the tasks and the main principles of their teaching.

Key words: teaching English, children at the age from 4 to 6, future teachers of English.